

РЕЦЕНЗІЯ

завідувача кафедри психології і педагогіки
Національного університету фізичного виховання і спорту України,
кандидата педагогічних наук, професора
Петровської Тетяни Валентинівни
на дисертаційну роботу Анохіна Едуарда Володимировича
«Організаційно-методичні умови проведення кіберспортивних змагань»,
що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Дисертаційне дослідження Едуарда Володимировича Анохіна присвячено дослідженню чинників, що впливають на систему змагань та обґрунтуванню організаційно-методичних умов проведення змагань з кіберспорту з урахуванням сучасних тенденцій. Впевнений стрімкий рух кіберспорту дає підстави вважати його сучасним культурним та соціальним феноменом. У 2018 році в Україні починає своє існування Федерація кіберспорту, а з вересня 2020 року кіберспорт визнано офіційним видом спорту в Україні, що робить цей вид спорту цікавим та актуальним для дослідження. Це стосується організації змагань, підготовки до них, матеріально-технічного забезпечення тощо. Специфіка, притаманна кіберспорту, відрізняє його від усталених видів спорту як у підготовці, так і в змагальній діяльності, при цьому йому характерні риси спортивної діяльності як індивідуально-командного виду спорту. Різке зростання популярності та визнання кіберспорту офіційним видом спорту в Україні потребує супутнього розвитку системи наукового, медичного, психологічного, організаційного та освітнього забезпечення, привернення уваги медіа, реклами тощо. Отже, як і будь-який з видів спорту, кіберспорт і кіберспортсмен потребує соціального, наукового та психологічного супроводу. Значущість кіберспорту та масштаби його розвитку формують потребу у вивченні особливостей всіх його аспектів, тому дисертаційне дослідження та його результати є актуальними, своєчасними та представляють теоретичний інтерес та практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. 1.13 «Технологія проектування інформаційного середовища закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту» (№ державної реєстрації: 0119U000308) та теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. 1.7 «Теоретико-методологічні засади розвитку кіберспорту та інтелектуальних видів спорту» (№ державної реєстрації 0121U108211).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації. Основні наукові положення, методичні підходи, висновки і рекомендації дисертації Анохіна Е.В. достатньою мірою обґрунтовані, базуються на ґрунтованому аналізі виду спорту як соціального та культурного світового явища, організаційних засад та особливостей змагальної діяльності в кіберспорті, зовнішніх та суб'єктивних чинників що впливають на результат змагань. Автором сформульовано структурні компоненти: мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які відповідають темі дисертації. Разом із висновками і практичними рекомендаціями всі компоненти дослідження складають логічно побудовану і композиційно завершену структуру наукової роботи. Комплексне застосування методів (аналіз та узагальнення даних літературних джерел та мережі Інтернет, нормативних документів, правил та формату змагань, аналіз протоколів змагань та відео, метод опитування та експертних оцінок, методи математичної обробки даних) є адекватним і відповідним проблематиці дослідження. До проведення експертної оцінки були залучені фахівці з кіберспорту, що дає підстави вважати результати експертного оцінювання обґрунтованими. Дисертаційне дослідження має практичну цінність, в практичних рекомендаціях дисертант формулює алгоритм організації змагань з кіберспорту в Україні.

Дисертаційна робота складається із анотацій, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 233 сторінки (168 сторінок основного тексту). Робота містить 39 рисунків та 15 таблиць. Список використаних джерел складається з 177 найменувань, з яких 127 іноземні.

У вступі автором обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано структурні компоненти дослідження (предмет, об'єкт, мету, завдання дослідження, наукову новизну, використані методи, дана характеристика та практична значущість дослідження), охарактеризовано особистий внесок здобувача, відображено апробацію матеріалів дисертації на Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Перший розділ присвячено детальному аналізу кіберспорту як сучасному культурному та соціальному феномену. Автор аналізує різні інтерпретації поняття «кіберспорт», виділяє його ключові характеристики та специфіку, яка притаманна кіберспорту та відрізняє його від усталених видів спорту як в підготовці, так і в змагальній діяльності. На основі аналізу джерел автор робить висновки щодо низки чинників, які є ключовими для організації та проведення змагань в кіберспорті, серед яких: формування великих сум призового фонду; трансляції ігор та кіберспортивних заходів на спеціальних платформах; вплив

видавців ігор та турнірних операторів, ліг; глядацька аудиторія та підтримка фанатів; активна залученість спонсорів та медіа в процес розвитку кіберспорту.

До факторів, що впливають на змагальну діяльність спортсменів в традиційних видах спорту, автор виділяє наступні умови: специфіка місця проведення змагань; реакція та підтримка вболівальників; технічне забезпечення місця проведення змагань; географічне розташування місця змагань; особливості суддівської роботи; поведінка тренерів та інші аспекти.

Другий розділ дисертації присвячено докладному викладенню методів та процедури проведеного емпіричного дослідження. Дисертантом представлені використані в ході проведення досліджень методи, обґрунтована доцільність їх використання, описана організація досліджень. Аналіз певної кількості нормативно-правових актів дозволив автору проаналізувати процес формування механізму управління кіберспортом в Україні та формування системи змагань. Опитування у формі анкетування проводилось з метою вивчення стану залучення гравців у кіберспорт в Україні та мотивації занять кіберспортом населення України. Метод експертних оцінок використовувався для виявлення думки експертів відносно визначення специфічних ознак системи змагань та змагальної діяльності у кіберспорті, спільних рис системи змагань у кіберспорті та в традиційних видах спорту, значущості чинників, що впливають на успішність гравців. Всі методи дослідження відповідали поставленим завданням, а отримані результати коректно інтерпретовано.

У **третьому розділі** роботи автором аналізуються світові тенденції та чинники що впливають на проведення змагань у кіберспорті. Автор узагальнює та систематизує вимоги до організації та проведення змагань з кіберспортивних дисциплін, що вдало наочно представлено у вигляді схеми. Аналіз думок експертів щодо значущих аспектів організації та проведення змагань в кіберспорті, представлених у вигляді рейтингу доповнює аналіз літературних джерел та дозволяє дисертанту зробити обґрунтовані висновки та узагальнення.

У **четвертому розділі** роботи обґрунтовано організаційно-методичні умови проведення змагань з кіберспорту. Автор детально аналізує організаційну структуру управління кіберспортом в Україні, що вдало наочно представлено у вигляді схем.

П'ятий розділ присвячується узагальненню експериментальних даних та теоретичного аналізу, сформовані основні результати дисертаційного дослідження, розкрита практична і теоретична значущість проведеної роботи. В процесі дисертаційного дослідження були отримані три групи даних: результати, які підтверджують існуючі дані, доповнюють та є абсолютно новими.

Достовірність результатів досліджень та їх новизна.

До найбільш вагомих результатів роботи, які мають необхідні ознаки наукової новизни та обґрунтованості, на наш погляд, слід віднести: обґрунтування організаційних (нормативно-правові основи, інфраструктура та логістика змагань, управління командами та гравцями, спонсори та фінансування, заходи безпеки та антидопінгу) та методичних (розробка правил гри, технічних вимог, форматів змагань, системи оцінювання та кваліфікації) умов проведення змагань з кіберспорту.

До результатів, які отримані автором вперше відносяться:

— обґрунтовано чинники, що впливають на проведення змагань з кіберспорту, серед яких ігровий формат, ігрова платформа, організатори змагань, місце проведення змагань, трансляція змагань, призовий фонд, правила та регулювання змагань, глядацька аудиторія;

— визначено зовнішні (соціальна підтримка, культурні особливості та зовнішнє середовище змагань) та внутрішні (психологічний стан гравця, спосіб життя, вік, харчування та фізична підготовленість) чинники, що впливають на результативність та успішність гравців в змаганнях з кіберспортивних дисциплінах;

— обґрунтовано організаційні (нормативно-правові основи, інфраструктура та логістика змагань, управління командами та гравцями, спонсори та фінансування, заходи безпеки та антидопінгу) та методичні (розробка правил гри, технічних вимог, форматів змагань, системи оцінювання та кваліфікації) умови проведення змагань та перспективні шляхи розвитку кіберспорту в Україні, серед яких структурування змагань, освітня інтеграція, підтримка та розвиток кіберспорту, ефективне маркетингове просування;

— визначено, що система проведення змагань у кіберспорті має відмінності від змагань в спорті загалом, де елементами цієї системи є різноманітність форматів змагань, структура проведення турнірів, наявність стабільного інтернет-з'єднання, взаємодія гравців із віртуальним середовищем, неперервна участь у змаганні, і відсутність фізичного контакту між учасниками;

— виявлено спільні характеристики кіберспорту з видами спорту загалом, що підкреслює його правомірність як форми спортивної діяльності та відкриває перспективи для подальшого розвитку та інтеграції в загальноновизнані спортивні системи;

— визначено світові тенденції розвитку системи змагань в кіберспорті: динамічне збільшення ринку кіберспорту, професіоналізація учасників,

глобалізація аудиторії, інновації у форматах турнірів, активна взаємодія з інвесторами та брендами, ЗМІ;

— отримано нові знання щодо розвитку кіберспорту як виду спорту в світі та системи проведення змагань, доведено значущість кіберспорту як соціального явища в міжнародному спортивному русі.

Повнота викладу результатів досліджень в опублікованих працях і їх відповідність вимогам Міністерства освіти і науки України.

Результати дисертаційного дослідження мають достатню апробацію на п'яти міжнародних та чотирьох всеукраїнських конференціях. Наукові результати дисертації висвітлені в 16 наукових публікаціях. *Рівень наукових публікацій* здобувача також можна оцінити як достатньо *високий*, оскільки серед них 4 статті у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні Чорногорії, проіндексованому в базі даних Scopus (Q3); 10 публікацій апробаційного характеру; 1 праця (навчальна програма) додатково відображає наукові результати дисертації. Отже, слід відзначити високий науковий рівень дисертаційної роботи. *Поставлені в роботі наукові завдання є повністю виконаними.*

Разом з тим, до дисертаційної роботи можна висловити певні зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. На нашу думку, при вирішенні дисертаційного завдання «Дослідити чинники, що впливають на результативність та успішність гравців в змаганнях в кіберспортивних дисциплінах», автор не приділив уваги суті та змісту понять «успішність» та «результативність» для кіберспорту. Поняття результативності та успішності спортсмена в різних видах спорту є ключовими для теорії та практики спортивної підготовки. Тому, визначення та обґрунтування таких критеріїв для кіберспорту в дисертаційному дослідженні, придало б роботі більшої теоретичної та практичної значущості.

2. Також з причин не визначеності в роботі суті понять «успішність» та «результативність» важко оцінити висновок б дисертаційного дослідження щодо чинників, які на них впливають.

3. В опитувальнику для експертів «Чинники, що впливають на успішність та результативність спортсмена в кіберспорті», представленому у додатку Ж, автор перелічує риси характеру кіберспортсмена, які є важливими для досягнення результатів в кіберспорті. Між тим автор не обґрунтовує вибір саме таких рис для опитувальника.

4. Вважаємо, що робота лише б виграла, якщо б було здійснено додаткове обговорення та рекомендації стосовно способу життя, як чинник що впливає на успішність спортсмена в кіберспорті.

Висновок:

Аналіз дисертаційної роботи «Організаційно-методичні умови проведення кіберспортивних змагань» дає підстави для висновку про те, що ця робота є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для теорії та методики кіберспорту, вирішуючи актуальне науково-практичне завдання. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України № 759 від 31.05.2019 р.), а її автор Анохін Едуард Володимирович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань «01 Освіта / Педагогіка».

Рецензент:

Кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри психології і педагогіки
Національного університету
фізичного виховання і
спорту України

Тетяна ПЕТРОВСЬКА

Підпис Петровської Т. засвідчую:

Вчений секретар
Національного університету
фізичного виховання і
спорту України



Галина МАШЕРЕНКОВА